

Денисенко Сергій Іванович
Аспірант УДУФМТ, м. Київ

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ СПРОЩЕННЯ І ГАРМОНІЗАЦІЇ МИТНИХ ПРОЦЕДУР У ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

У даній статті досліджуються деякі проблемні аспекти реалізації положень Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18 травня 1973 р. (далі - Кіотська конвенція) [1] у діяльності митних органів України. Розкриваються можливості оптимальної реалізації стандартів Кіотської конвенції в сучасних умовах України та шляхи подолання проблем їх застосування.

Електронне декларування – це створення електронної копії вантажної митної декларації (ВМД), скидання в автоматизовану систему за допомогою спеціальних каналів зв'язку, реєстрація, проходження через форматно-логічний контроль, з метою виявлення помилок та невідповідностей. Кінцевим етапом електронного декларування є випуск товару.

Електронний цифровий підпис (ЕЦП) (Digital signature) — вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача. Електронний цифровий підпис накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється за допомогою відкритого ключа

Вантажна митна декларація — заява, що містить відомості про товари та інші предмети і транспортні засоби, які ввозяться або вивозяться з митної території України, мету їх ввезення, вивезення з-за меж митного кордону України або про зміну митного режиму для таких товарів та інших предметів і транспортних засобів, а також інформацію, необхідну для здійснення митного контролю, митного оформлення, митної статистики, нарахування митних платежів.

Постановка проблеми.

Законом України «Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур» від 05.10.2006 року №227-V Україна приєдналася до оновленої Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур та всіх її додатків. У зв'язку з чим Україна взяла на себе зобов'язання запровадити стандарти конвенції в діяльності своїх митних органів на протязі 3-х років з дня приєднання до цього міжнародного договору. Однак на даний час практична реалізація окремих положень Кіотської конвенції у діяльності митних органів України належним чином не здійснюється у зв'язку з недостатнім рівнем їх інформаційно-технологічного, правового та матеріального забезпечення. В результаті чого Україною неналежно виконуються міжнародні зобов'язання, що передбачені ст. 13 Кіотської конвенції, стосовно запровадження всіх прийнятих положень конвенції, що є нагальною проблемою, яка потребує вирішення.

Аналіз наукових досліджень та публікацій

Концептуальні основи гармонізації і спрощення митних процедур розкривали в своїх працях вітчизняні вчені - юристи та фахівці в галузі митної справи такі як С.О. Колобов, О.О. Ніколайчук, С.В. Жлуктенко, С.В. Коваль, І.В. Коновалов, В.С. Давидюк, П.В. Пашко. Велика увага надавалась концептуальним основам гармонізації і спрощення митних процедур, тоді як підходи практичної реалізації деяких стандартів Кіотської конвенції досліджені недостатньо.

Метою даної статті є дослідження деяких нагальних проблем практичної реалізації міжнародних зобов'язань України щодо виконання положень Кіотської конвенції у діяльності національних митних органів та шляхів їх подоланням.

Викладення основного матеріалу.

У багатьох країнах світу, при перетинанні державних кордонів, існують жорсткі документарні вимоги та недостатньо високий рівень автоматизації

обов'язкових митних процедур, що створюють серйозні перепони розвитку міжнародної торгівлі.

Так, митні операції, що не впливають на розмір митного тарифу, називають ще митними процедурами та формальностями, які здійснюють нетарифне регулювання зовнішньої торгівлі. Вони можуть перетворитись у додаткові бар'єри в торгівлі, якщо перевищують нормальні загальноприйняті норми, та затримувати митне оформлення. Витрати, пов'язані з митними формальностями, нерідко перебільшують розміри митних зборів. До таких процедур та формальностей відносять: правила прийняття товарів до митного оформлення, місце виконання митних формальностей; правила зберігання товарів, що призначені до митного оформлення; режим транзиту; взаємовідносини митних органів з особами, що переміщують товар; правила оскарження дій митних органів та інше.

У зв'язку з чим важливим аспектом спрощення процедур торгівлі є впровадження та застосування переглянутої Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур яка була укладена у м. Кіото у 1973 р. Переглянута Кіотська конвенція, що набрала чинності 3 лютого 2006 року передбачає максимальне практичне використання інформаційних технологій та розглядає їх як один з принципів митного оформлення, реалізація якого сприятиме спрощенню та гармонізації митних процедур. Вона містить також положення про сучасні митні формальності та процедури, узгодженні митні документи для використання в міжнародній торгівлі та передбачає використання методів управління ризиками.

На даний час конвенція складається з Протоколу про зміни міжнародної Конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур від 26 червня 1999 р., самого зміненого тексту Кіотської конвенції, що наводиться в додатку I до цього Протоколу, Загального додатку, наведеного у додатку II до цього Протоколу, та Спеціальних додатків, наведених у додатку III до цього Протоколу.

Необхідно також зазначити, що Кіотська конвенція є орієнтиром у побудові митного регулювання багатьох держав світу, а також є базою і

орієнтиром для уніфікації митного законодавства різних держав. Положення Конвенції сформульовані у вигляді принципів, які власне і є основою для розроблення на підставі них конкретних правил регулювання митних процедур, дозволяють усунути їх розбіжності та сприяють розвитку міжнародної торгівлі.

На даний час до Кіотської конвенції приєднались 64 держави, в тому числі такі провідні країни світу як: США, Канада, Японія Австралія, Китай, держави Європейського союзу та інші. З країн СНД до неї вже приєднались Казахстан, Азербайджан, Україна та Російська Федерація.

Приєднавшись до Кіотської конвенції будь-яка держава світу, відповідно до ст.13 Конвенції, повинна запровадити Стандартні правила Загального додатку, спеціальних додатків та їхніх розділів не пізніше ніж через 36 місяців після набрання ними чинності. Тим самим держава, що приєдналася, бере на себе міжнародні зобов'язання по запровадженню положень конвенції на національному рівні. Тобто, будь-яка держава світу, що приєднується до Кіотської конвенції повинна оцінити необхідність прискорення митних процедур, показники економічності, оперативності митного оформлення і достовірності митного контролю, а також ступені готовності митної служби до застосування принципів, закладених в конвенції.

Однак положення Кіотської конвенції часто встановлюють неприйняті для держав на даному етапі їх економічного та технічного розвитку стандарти у зв'язку з недостатнім технічним, правовим та матеріальним забезпеченням для їх реалізації.

Саме цим пояснюється той факт, що з 174 держав-учасниць Всесвітньої митної організації до Кіотської конвенції приєдналося лише 67 держав.

Так, наприклад, Республіка Білорусь на цей час ще не підписала жодного із додатків Кіотської конвенції, що містять конкретні стандарти здійснення митних процедур, однак у Митному кодексі Республіки Білорусії, який введено в дію з 1 липня 2007 року, положення конвенції були максимально враховані¹. На даний час це обумовлено очевидною неможливістю запровадження деяких

¹ Новый Таможенный кодекс Беларуси вступит в силу в июле [Електрон. ресурс] - БДГ Деловая газета – Режим доступу: <http://bdg.by/news/news.htm?105162,2/>

стандартів конвенції в білоруських умовах, у зв'язку з недостатнім рівнем інформаційно-технологічного, правового та матеріального їх забезпечення.

Також як у Білорусії в Україні при підготовці до введення в дію з 1 січня 2004 року Митного кодексу України [2] були максимально враховані положення Кіотської конвенції. Так основна увага громадськості та органів державної влади при підготовці Митного кодексу України була зосереджена на чинниках, що характеризують принципові зміни умов, в яких з'являється необхідність вдосконалення митних процедур: збільшення обсягів зовнішньої торгівлі; глобалізація; науково-технічний прогрес; застосування інформаційно-комунікаційних технологій (можливості використання електронного декларування, попереднього декларування, швидкісних каналів зв'язку зі всіма учасниками зовнішньоекономічної діяльності); обов'язках України за міжнародними договорами; характеристиках показників діяльності митних органів, оцінюваних на предмет зміни в результаті гармонізації і спрощення митних процедур (зниження витрат учасників зовнішньоекономічної діяльності, можливість зростання митних правопорушень) тощо.

На відміну від Республіки Білорусь, Україна приєдналася до оновленої Міжнародної Конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур та всіх її додатків. Відповідно до ст. 13 Кіотської конвенції кожна договірна сторона повинна запровадити прийняті нею Стандартні правила Загального додатку, спеціальних додатків та їхніх розділів не пізніше, ніж через 36 місяців після набрання чинності такими додатками або розділами для такої договірної сторони. Це означає, що Україна приєднавшись до Кіотської конвенції взяла на себе зобов'язання запровадити стандарти конвенції в діяльності митних органів України на протязі 3-х років з дня її приєднання, тобто до 05 жовтня 2010 року.

Виходячи з намічених тенденцій в напрямках розвитку митного регулювання (скорочення повноважень митних органів, орієнтація на виконання положень ГАТТ та Кіотської конвенції) в частині гармонізації та спрощення митних процедур при переміщенні товарів через митний кордон Президентом та Урядом України перед Держмитслужбою були поставлені завдання щодо вдосконалення діяльності митних органів у напрямку

спрощення митних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України з метою гармонізації технології митного контролю з відповідними технологіями європейських держав.

Так, значним стимулом для принципового перегляду й активізації роботи митних органів в цьому напрямку стало видання Президентом України Указів від 24 жовтня 2003 року №1208 «Про серйозні недоліки в роботі Державної митної служби України» [4] та №1209 «Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності митної служби України» [5].

Виходячи з викладеного вище в Україні з початку була проведена експериментальна спроба застосування інформаційних технологій під час проведення митних процедур, що передбачена стандартом 7.1. розділу 7 Генерального додатку Кіотської конвенції, а саме Державною митною службою України було застосовано оформлення попередніх повідомлень в електронному вигляді (попередня заявка суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності про намір ввезти товар на митну територію України). Застосування попередніх повідомлень в електронному вигляді протягом 2006 - березня 2008 років здійснювалося на підставі Інструкції із заповнення та використання попереднього повідомлення в електронному вигляді, затвердженої наказом Держмитслужби України від 12.12.2005 р. № 1220 [6].

Дія цієї інструкції поширювалася на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, щодо товарів відносно яких встановлювався спрощений порядок застосування процедур митного оформлення на підставі укладених між підприємствами (21 підприємство) та Регіональною інформаційною митницею Держмитслужби України договорів про електронне попереднє повідомлення².

Завдяки попереднім повідомленням про вантаж що буде переміщуватись на митну територію України, нашій державі вдалося зменшити кількість «втраченого» вантажу до 0,02% тоді як у країнах Європи ці показники становлять близько 5%. Система розроблялася як функціонально сумісна з аналогічними системами різних країн, що в подальшому дозволить об'єднати їх

² За матеріалами статті, яка опублікована 07.05.2010р. на сайті www.customs.gov.ua/ «Звіт про базове відстеження результативності наказу Держмитслужби України від 21.07.2008 № 796 "Про внесення змін до деяких наказів Держмитслужби України»

в єдину мережу. В той час, коли Комісія ЄС у багаторічному стратегічному плані впровадження «електронної митниці» тільки пропонувала об'єднати існуючі системи контролю за експортом, імпортом та транзитом в єдину систему, в Україні вже розроблена та супроводжується єдина система митного контролю та митного оформлення³.

У відповідності із стандартом 3.21 розділу 3 Генерального додатку Кіотської конвенції декларація на товари може бути подана у паперовому та/або електронному вигляді у зв'язку з чим, наступним експериментальним кроком, на шляху практичного застосування міжнародних стандартів конвенції в діяльності митних органів України, було запровадження у вересні 2004 року електронної форми декларування, шляхом подання до митниці вантажної митної декларації в електронній формі (ЕВМД). Даний експеримент був регламентований Тимчасовими правилами митного контролю і митного оформлення товарів і транспортних засобів, що декларуються з поданням вантажної митної декларації в електронній формі, що затверджений наказом Держмитслужби України від 15.09.2004 р. № 671 [7]. Необхідно також зазначити, що під час митного оформлення декларант готує електронний пакет, що складається з вантажної митної декларації (ВМД) та інших документів в електронному вигляді, необхідних при митному оформленні, та ставить свою електронну підпис (ЕЦП) яка є обов'язковим реквізитом електронних митних документів. Документ, не засвідчений ЕЦП, не приймався до митного оформлення. Механізм накладання і перевірки ЕЦП реалізується відповідними програмними засобами.

Необхідно також відмітити, що електронна форма декларування товарів хоча і передбачалася Положенням про вантажну митну декларацію, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.1997 р. № 574, проте в Україні тривалий час не застосовувалась, у зв'язку з тим, що не існувало законодавчих підстав для застосування електронного документообігу та електронного цифрового підпису, однак, із прийняттям Законів України від 22.05.2003 р. № 851-IV «Про електронні документи та електронний

³ За матеріалами статті, яка опублікована 19.10.2006 року на сайті www.vedeney.org.ua / «Електронна митниця - Євросоюз відстає»

документообіг» [8] та від 22.05.2003 р. № 852-IV «Про електронний цифровий підпис» [9] такі нормативно-правові підстави були створені.

На жаль у даний час електронне декларування поширюється виключно на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, що беруть участь в експерименті, за їх згодою і за умови укладання відповідного договору. [10]

Однак незважаючи на деякі позитивні результати реалізації міжнародних стандартів Кіотської конвенції, на даний час існують і деякі проблеми, що пов'язані із приєднанням до Кіотської конвенції, особливо у сфері застосування у діяльності митних органів України інформаційних митних технологій.

Проблеми застосування стандартів Кіотської конвенції в діяльності митних органів України, у першу чергу, пов'язані з рядом неузгодженостей між міжнародними нормами та національним законодавством України. А саме існує певна невідповідність національного митного законодавства з Генеральним додатком до Кіотської конвенції, що також може викликати різночитання при застосуванні міжнародних стандартів у діяльності митних органів України.

Так, наприклад, в Кіотській конвенції, на відміну від Митного кодексу України не існує поняття «митний режим» (ст.1 Митного кодексу України) – використовується більш широкий термін «митні формальності» (Розділ 2 Генерального додатку Кіотської конвенції). В той же час, поняття, що містяться в Конвенції, «митні формальності» в Митному кодексі України відсутні. Виходячи з вищевикладеного необхідно привести Митний кодекс України у відповідність з термінологією яка використовується Кіотською конвенцією.

В інших випадках має місце часткове закріплення в українському митному законодавстві положень конвенції. Так, стандартом 9.5. розділу 9 Генерального додатку Кіотської конвенції передбачено, що при консультуванні повинна надаватися не тільки запитувана інформація, але і будь-яка інша інформація, що відноситься до справи, однак це положення конвенції в Митному кодексі України 2002 року не знайшло віддзеркалення. Між тим, такий підхід представляється важливим, оскільки особа що звертається з запитом не завжди, через свою непоінформованість, ставить всі необхідні питання.

Необхідно також зазначити, що проблеми впровадження стандартів Кіотської конвенції в діяльності митних органів України, в деяких випадках пов'язані з недосконалим митним законодавством України. Так, стандартом 3.21. розділу 3 Генерального додатку Кіотської конвенції передбачено подачу митної декларації електронним способом, однак Митний кодекс України прийнятий у 2002 році не містить такої норми як подача митної декларації в електронному вигляді. Відсутність цього не сприяє належній реалізації в діяльності митних органів України даного стандарту Конвенції, хоча при приєднанні до міжнародного договору, національне законодавство повинно приводитись у відповідність до його положень.

Впровадженню стандартів Кіотської конвенції в діяльність митних органів України на даний час, заважає також недостатня модернізація інформаційно-технологічного забезпечення, а саме: несумісність програмного забезпечення декларантів та митних органів, недосконалість системи обміну інформацією між декларантами та митними органами, а також обмеженість пропускнуєї спроможності комп'ютерних мереж, оновлення яких на даний час вимагає значних коштів.

Виходячи з викладеного вище, необхідно також зазначити, що враховуючи на даний час дефіцит ресурсів держав що розвиваються та необхідності вирішення інших не менш важливих завдань, здійснення заходів спрощення процедур торгівлі частіше приводить до високих невикористаних можливостей, оскільки такі заходи можливо застосовувати тільки за рахунок інших проектів розвитку, що більш суттєво впливають на рівень людського розвитку. Наприклад, в Європейському союзі для модернізації митних служб у 10 державах Центральної та Східної Європи на період 1990-1997рр. було всього виділено 108 млн. доларів, тобто приблизно 1,5 млн. доларів у рік. А модернізація митних служб – це тільки один компонент програм спрощення процедур торгівлі⁴. У зв'язку з чим інтерес до заходів по спрощенню митних

⁴ Clark; John (European Commission). 2001. Paper present at the World Trade Organization Workshop on Technical Assistance and Capacity Building in Trade Facilitation, 10-11 May, Geneva. [www.wto.org/English/tratop_e/tradfa_t/tradfac_workshop_presentations_e.htm]

процедур буде залежати від збільшення росту економіки відповідної держави та розширення економічної інтеграції.

Впровадження стандартів Кіотської конвенції в діяльність митних органів України, вимагає створення умов для їх широкого і успішного застосування. В результаті цього, впродовж декількох років, коли стандарти Конвенції діють в невласливих для них умовах, а саме: недостатній рівень інформаційно-технологічного, правового та матеріального забезпечення діяльності митних органів України, виникають не виправдані витрати на підтримку працездатності нових технологій, а також можливість зниження результативності митних процедур, відсутність позитивних змін тимчасових та вартісних показників здійснення митних процедур.

Можливо, застосування деяких стандартів в українських умовах негативно позначиться на інтересах держави і митниці в частині контролю за дотриманням митного законодавства (принцип пріоритету інтересів держави). В цьому випадку необхідно визначити, які умови вимагається створити для продуктивного застосування стандарту, і чи можна створити такі умови.

Створення умов для застосування багатьох стандартів може, бути в посиленні окремих напрямків діяльності (наприклад, в підвищенні рівня відповідальності за порушення порядку здійснення митної процедури або в підвищенні технічного та кадрового забезпечення митних органів). Остання вимагає значних матеріальних витрат, тому необхідність реалізації окремих стандартів Кіотської конвенції в діяльності митних органів України, повинна визначатись порівнянням очікуваних результатів (наслідків) стандартизації і витрачених на це ресурсів (принципи ефективності впровадження стандартів). Причому, результати повинні оцінюватися з позицій інтересів держави з урахуванням інтересів учасників зовнішньоекономічної діяльності. Умови застосування стандартів засновані на принципах, що забезпечують успішне застосування стандартів. Виявлення невідповідностей українського митного законодавства повинно здійснюватись на основі формалізації цілей застосування кожного стандарту Кіотської конвенції (кількісних або якісних) і зіставлення їх з досягнутими результатами вдосконалення митних процедур в

Україні (принцип формалізації цілей)⁵ [11]. В той же час, необхідно виключити формальний підхід до застосування стандартів, щоб уникнути ситуації, коли всі стандарти виконані (за цільовою ознакою), а ідеї, закладені в Конвенції, в цілому не реалізовані.

Після створення достатніх умов для реалізації стандартів Кіотської конвенції здійснюється їх поетапне впровадження, засноване на попередній оцінці можливих результатів реалізації стандартів, їх експериментальному упровадженні і оцінці змін в динаміці показників діяльності митних органів за допомогою реалізації методів статистичного аналізу даних і розповсюдженні стандарту у разі його успішної реалізації. Результатом поетапного впровадження стандартів Конвенції повинне бути реалізація стандартів Конвенції всіма митними органами, що здійснюють митні процедури. При цьому, необхідно забезпечити одноманітність застосування стандартів на всій митній території України.

В процесі застосування стандартів Кіотської конвенції повинен здійснюватися моніторинг використання стандартів, за наслідками якого можуть бути ухвалені рішення про подальше застосування стандарту, корекції процедури, що стандартизується або про скасування стандарту⁶. Крім того, аналіз застосування стандарту може показати необхідність перегляду стандарту здійснення митних процедур. На основі використання принципів застосування стандартів конвенції в Україні повинно будуватись методичне забезпечення застосування стандартів Кіотської конвенції.

Таким чином, проблему реалізації міжнародних стандартів спрощення і гармонізації митних процедур в діяльності митних органів України можна визначити як недостатнє інформаційно-технологічне, правове та матеріальне забезпечення застосування стандартів Кіотської конвенції, що приводить до безсистемності їх упровадження, підвищення ризику не врахувати зміни значимих показників при упровадженні стандартів, непрозорості процесу ухвалення рішень про застосування стандартів конвенції, а також небезпеки,

⁵ Для Рамкових стандартів розроблений та застосовується перелік питань, який містить декілька десятків питань, позитивні відповіді на які кажуть про готовність держави до запровадження стандарту.

⁶ У зв'язку з цим необхідно відмітити, що у відповідності до ст.17 Кіотської конвенції будь яка домовляюча сторона має право заявити про свою відмову від участі у ній у будь який час після набрання нею чинності.

що певний стандарт конвенції, застосування якого показало позитивні результати в іншій державі або в процесі експерименту на одному митному посту, при розповсюдженні на всі інші митні пости в Україні може в цілому виявитися неефективним.

Виходячи з вищевикладеного, для подолання проблеми застосування міжнародних стандартів Кіотської конвенції у діяльності митних органів України необхідно:

- привести у відповідність з Генеральним додатком до Кіотської конвенції термінологією Митного кодексу України і взагалі національного митного законодавства;
- розробити, затвердити і ввести в дію (використання) методичне забезпечення застосування кожного стандарту Кіотської конвенції митними органами України;
- з метою реалізації електронного декларування, як це передбачено стандартом 3.21 розділу 3 Генерального додатку Кіотської конвенції необхідно внести зміни до Митного кодексу України та інших нормативно-правових актів щодо проведення електронного декларування під час здійснення митних процедур без обмежень їх певними митними режимами;
- організувати професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників підрозділів митних органів із використанням процедур електронного декларування тощо.

Література

1. Міжнародна конвенція про спрощення й гармонізацію митних процедур від 18 травня 1973р. // Комп'ютерна правова система «Ліга:ЗАКОН» інформаційно-аналітичного центру «Ліга» (м.Київ). <http://www.ligazakon.ua/jurist/>
2. Митний кодекс України: за станом на 01.09.2007р./Відомості Верховної Ради України. - Офіц. вид. - К.: Парлам. вид-во, 2002. - 288с. - (Бібліотека офіційних видань).
3. Генеральна угода з тарифів та торгівлі, в редакції 1994р. // Комп'ютерна правова система «Ліга:ЗАКОН» інформаційно-аналітичного центру «Ліга» (м.Київ). <http://www.ligazakon.ua/jurist/>
4. Указ Президента України «Про серйозні недоліки в роботі Державної митної служби України» від 24.10.2003р. №1208 //Комп'ютерна правова система «Ліга:ЗАКОН» інформаційно-аналітичного центру «Ліга» (м.Київ). <http://www.ligazakon.ua/jurist/>
5. Указ Президента України «Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності митної служби України» від 24.10.2003р. №1209 //Комп'ютерна правова система «Ліга:ЗАКОН» інформаційно-аналітичного центру «Ліга» (м.Київ). <http://www.ligazakon.ua/jurist/>

6. Інструкція із заповнення та використання попереднього повідомлення в електронному вигляді, затверджена наказом Держмитслужби України від 12.12.2005 №1220// Комп'ютерна правова система «Ліга:ЗАКОН» інформаційно-аналітичного центру «Ліга» (м.Київ). <http://www.ligazakon.ua/jurist/>
7. Тимчасові правилами митного контролю і митного оформлення товарів і транспортних засобів, що декларуються з поданням вантажної митної декларації в електронній формі, затверджений наказом Держмитслужби України від 15.09.2004р. №671// Комп'ютерна правова система «Ліга:ЗАКОН» інформаційно-аналітичного центру «Ліга» (м.Київ). <http://www.ligazakon.ua/jurist/>
8. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003р. №851-IV//Комп'ютерна правова система «Ліга:ЗАКОН» інформаційно-аналітичного центру «Ліга» (м.Київ). <http://www.ligazakon.ua/jurist/>
9. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003р. №852-IV //Комп'ютерна правова система «Ліга:ЗАКОН» інформаційно-аналітичного центру «Ліга» (м.Київ). <http://www.ligazakon.ua/jurist/>
10. Слобожанська митна паралель: [за редакцією В.М. Гришка]. – Суми: Корпункт, 2007. – 170с.
11. Рамочные стандарты безопасности и облегчения мировой торговли Всемирной таможенной организации// Всеукраинский юридический портал <http://jurconsult.net.ua/>

In given article some problem aspects of realization of positions of the International convention on simplification and harmonization of customs procedures (further - the Kiotsky convention) in activity of customs bodies of Ukraine are investigated. Possibilities of optimum realization of standards of the Kiotsky convention in modern conditions of Ukraine and a way of overcoming of problems of their application are revealed.

В данной статье исследуются некоторые проблемные аспекты реализации положений Международной конвенции об упрощении и гармонизации таможенных процедур от 18.05.1973 г. (далее – Киотская конвенция) в деятельности таможенных органов Украины. Раскрываются возможности оптимальной реализации стандартов Киотской конвенции в современных условиях Украины на пути преодоления проблем их применения.

Денисенко, С.І. Деякі актуальні проблеми реалізації міжнародних стандартів спрощення та гармонізації митних процедур у діяльності митних органів України / С.І. Денисенко // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – №4. – С. 159-163.